

P.P. 1-11

339 Izekwa uMatiheni mabaso of
Wessethwe P.O. St. Josephi School.

K13/21

3/21

25/8/39

indexed

1/11

Abathembu.

Abakwa mabaso bekhona ngezi
 lulu bafika kwazulu kubusa
 u Senzanga khona. Manjira a
 kwaziwa ukuthi ayephumaphi
 yona lamadoda abakwa mabaso
 Athena nuna efika lapha kwa
 zulu amakwa undawo yo kwa
 kha umuzi wawo. Manjira
 athena nuna esahlile. Aba
 nesibongo esihle esenza ngulw
 waba nomona nabo abakwa
 kwa mabaso. Isibongo lesi
 esokuthi "ndaba zitha" lesisi
 ga sasungaziva kwazulu
 kutheni ukuba afe uSenza
 ngakhona kwabusa uShaka
 uShaka lona waye eseyonde
 nuna kuthiwa ndaba zitha
 kwa bakwa mabaso. Usethu
 uShaka akuphele ukuthi
 ndaba zitha kubona abakwa
 kwa mabaso nebalu sekuphele
 la ngoba phela bona babu
 khonze kwazulu. Usethu u
 Shaka Shaka uyena undaba
 zitha

not copies from Stuart
 of Mangochula 15-19

339

nebala sephela kuba
Thembu lohu kusho o kuniya
 lo. nthena isuka usha
 ka waye eseli kulle ukw
 ba basuke laba ba kw
wabaso ngoba naku bafu
 na ukuba yisiwe esikhulu
 kunozulu fella bahla kani
 phila kunozulu. manjina
 usetluka thela ungoya
 inkosi yaba Thembu use
 thi kulle bahambe neba
 la sebe hamba ngo kusho
 kuka Sihaka waye eli ku
 hle babulawe bonke siple
 le lesi sibongo sabo. be
 zwa ngabanye abantlwa
 kulli usho njalo u shaka
 sebe baleka khona ngo
 busuke lobo ngo ba usel
 aka waye unga taluntlwa
 entweni akayiso. sebe
 beka lena engansi kwe
 lase Yasini. bathena ngo
 kufika kwabo khona lena
exosini, abahala kahle

manjena indaba ebuhlu
 ngu esase ni ukhuthi bonke
 labontu abafika no ngoza kwa
 thiwa maba ngumywe igandla
 ngoba kusaleka ukhuthi beze
 ngobubi ngoba phela u sha
 kla waye kelibulele igwele
 hlasele. base sebemsaaba
 bonke abantu emagweni.
 manjena athena nama Thembu
 ngo khuthi aphiwama kwa
 zulu kwasaleka esengathi
 ayohlasela amapasa ma
 njena wakubona kuhubi
 loko ungoza. Phoke aban
 nye bathi ungoza waphendu
 ka yena ngobothwa khe ehaw
 ba ngobe unfoka stole. Pho
 ke abanye bathi akamanye
 esabuya ungoza kwabuya
 indodana yakhe Udada. Pho
 ke ungoza bathi athena n
 ma esephundu ka kwelase
 yaseni ungena kwelase
 silungweni manjena. Use
 misa e eceni eduzane

naso Ingela. Usethi ngo ku
 bona ugobe ukuthi Amacumu
 nawo abokile impela usephi
 nda emuva yena kwazulu.
 Uthena uma ephika kwa
 zulu wazibika ku Tshaka
 ukuthi sese hlule kile ndzi
Amandawo. Kuthiwa phuzi
 ho kuba Amacumu ayehlul
 pha, kwaku khona nama
 zimu adla abantu. UTshaka
 usephi kugobo kuhle
 wena uhanqabe nempiya
 mi uyobukala amazimu
 lawo yepala usehamba
 ugobe epuya eyakhona la
 pha calungu. Usewaxosha
 amazimu ugobo. Uthena u
 ma ecephinduka kwazulu
 usefumana indodana
 ka ngoza unodada. nay
yobongozakhle.

Idada elibula amanzi
 ngezimpiko zumbhlophe
 Ingamama samiso kuphe-
 phela, kungekho ngubo,
 Uthena uma ecephinda wasala

njojo siwelama yena unodada
 Izbongozakhe nazi:

njojo vkhela amakhela
 aplxumu senhanka, esadlomulu
 ka. Upluhlane ephuhla ezipha
 ndeni, ejinjengezo sukela. Uwezi
 kavonyabdo, amathubana
 angese adla ukudla kwenge
 njani na? okagazi inyanda kwe
 nzenjani, wathatha intomb. ku
 ngamifanele.

nebala wathatha khona kwa
 mabaso

kwase kufa nyena kuleyo
 ntombazane wamemega wathi
 ukuba ngazi ukhona ngabe
 udla ama-thubane abakamb
 huphukeli manjena unodada
 usebusa ngo kufa kuka yise
 kuthena kunjalo kwafika
 umlungu u Samusewu wela
 ekolemi. kunyafa hazela uku
 thi waye vela khona ngo ba
 waye phuhuma isiyozu. Uye
 na swahlala kahle phakha
 thi kwabaka mvelase m lillo

Cape

339

Uthole wama hlu kani sela
umkhumayo njengoba nana
 mhlanjana u lithole ucelapha
emkhumayo. Manjena kwase
 kutli abo shembu wabanika
 phezu koshigela njengoba nana
 mhlanjana basekhona. Uthe
 uma eshlele kahle wavezwa
 futli u kuthela. wathi ku hle
 ama khosi athile ngezimpo
 ndo zazi nyamazane nangobu
 hlalu. Phoke ama shembu
 namacum kwakhe hlalise
 u kahle ngesikhathi sika
nodada. U nodada usezala
umgami. Umabizela lona
 kwakungeyena ofanele ubu
 khosi. Umgami watha u
mabizela bamufaka endle
 ukulu yakwamazwane. Usetti
 umgami kunina kama
 bizela wena ozozala inkosi
 Inkosi yathuma umabaso
umathane u kubalande
 inkosikazi emangwaneni unina
 kazi sulu

manjira kuthena una
 ugulw esahambile wayo
 funda kwagulw. kwase ku
 thli unganuzane wangena
 unina ka kufakweze. Inhoi
 ephethe ama thembu. Uthe
 na ebuya uzi Sulu wapuna
 nisa u kuthi ama thembu
 asamise u kufakweze. Uthena
 nomma esepuna u kubuyela
 sihlalweni akwabe kusalu
 nga. Uthena una unathem
 kufakama baso ethi uya
 ugatha ngaba efuna u ku
 ba uzi Sulu anikwe uba
 khosi bakhonamanye a
 madoda eona yena uzi
 Sulu. Usethi uzi Sulu ku
 bona makunga liwa akuye
 kwenjena unsewabo ange
 he amahlule ngalutho nom
 engaba inkosi. Kuya bona
 kala u kuthi uzi Sulu e ku
 hambeni kwakhe eyofunda
 wathola ukhelo. waibizwana
 mnyalo wabambhlophe wa ku
 hlalwana ngoxelo.

Athena kanti ama themba
 awasa bekani. wase wenza
 abuye eshandana. kwafu
 mahischa nonina kaze
 Sulu kuwumuntu ozithoba
 ya ongafuni ukuba kungu
 liwa. Kuthena nalapha a
 macum elwa kuzo kuvela
 izindela nama thelamali kwa
 ba nyena awalamula lapha
 nona amacum angamula
 lelanga kodwa wawu phonsa
 umulomo. Uthema ukuba
 ukufakweze abone ukuthi
 uzi Sulu ukufakweze kanzu
 lo, naye kwamjabulisa loho.
 Usecumida naye umoya
 umuhle ngo kuthi yena u
 yazi kahlophe ukuthi ubu
 khosi obomfo abo u Sulu.
 Nonna uyise efuna ukubaxa
 banisa nyena. kuzo kube
 namhlazina bayezwana i
 u Sulu no kufakweze. Nonna
 phela kuzo yeke ukuvela
 iziphithu ngezinsu ngezinsu
 kufanele.

339 Umira kayi Sulu lona
 a kavumanga u kuba ungamu
 zana angamgena. Phela inkosi
 kayi kayingenwa. yungako u
 ngamuzana abekha u kufa-
 kweywe inkosi. Injanga enku
 luka nodada u mfo ka shaba
 ne awaye enza umilingo kwe
 lase ba shenyini. Uyena futhi
 owachela impi yenkosi musu
 kwana ilwa no zulu. Kuthena
 kulethwayo yabambana impi
 yawo amacimu aba shentu
 lezi zizwe ezimbili zilwa no zulu
 kuzobela u mfo ka shaba kane
 awaye lapha leyo impi. Kuthi
 ukuba i shaba abona a
 ma shentu sekuthi manje
 na kubi ayaphela akhuma
 ka wona. Ulabangaye u mfo ka
Phakade wase madumwini.
 walayena ukubuya wathi
 usazake abone ukubamba
 kwenbungulu ibutho lakhe
 phela lelo. Kuthena kunja
 lo ngokukhlangana kwayo ya

339

ubulalana impela. kwathi uma
toheni umfoka nolaka. owaye a
 ziwa kakulu eligawo elikhulu
 lompoti. kuthiwa wathi uma
u Cabangaye ka Phakade ala
 ukuphinda emuva wamu
 vumela naye u Mathezi.
 kuthena uma isihlange
 ne wazakala u Mathezi, llu
ngadla ngadla kuthiwa kwaze
 kwathiswa nika baizwe
 manjira ngoba ebe bulele
 abantu. kuthiwa kanti lo kw
 kwakuyi udoda eyayinkulu
 impela waphenduka woma
 wamuncane. kwathi futi
 njengoba naye khlophe ebunwe
 bi waphenduka wabamun
 nyama. wafana no Silwane
ka Phakade musy kwana
 aba amabutho kuyothelwa
 ngempi ka Bambanda ku
 thiwa naye waphenduka wa
 mnyama wanjenge lahle lo
 mlilona lo lungasa outi.
 kuthena uma seluyokho
 na. sekuyosaca izidumbu

339

esefana neselwane nge
 mpela ephenduke uhlanya
 manjena. kuthiwa waye se
 ovuthile neingalo zakhe nge
 ndaba yokugwaza. kuthi kwa
 ekuganeni wakhathala wabona
 ngo ba uhabangaye eswile ese
 fle naye walahla imkhonto
 phansi. wathi ngibulaleni ngo
 ba nangi uhabangaye usiflo
 nebala bamuhlabi bamuhlabi
 la. kuthiwa bathi noma bemu
 hlaba wathula njenawaze wa
 khuluma eswa wathi ngafa
 mina matshene ka zundwayo, Pha
 kade. Phela uyena uhabangaye
 owaye fanelwe ubukhosi indoda
 na ka Phakade kwase kutha
 u selwane uropawabo. Amacumu
 naba Shembu bamunti muny
 nonaphela izimpi zike zivote
 phakathi kwawo amacumu
 naba Shembu. Kuthena noma
 sekulwa amacumu adwa kwa
 suka yena uzidulu wayo
 lamula amacumu.

Ed.S. 339